

POST - PARISKA DRAMA

Pariski nastavak i "zamrzavanje" (14 - 20 mart 1999 godine) pregovaranja između srpske i albanske strane o statusu Kosova donele je sledeće rezultate:

- započet je proces političkog pregovaranja i dogovaranja kraja sukobljavanja;
- javno mnjenje je priviknuto i na političko pregovranje strana u sukobu;
- postignuta je načelna saglasnost da je rešenja privremeno i da se nalazi u nekom od obika visoke autonomije;
- ostvareno je aktivno i javno uključivanje međunarodne zajednice kao posrednika i garanta mirovnog procesa;
- definisan je problem (politički ciljevi, obim i okvir) vojno - civilnog prisustvo međunarodne zajednice na Kosovu;
  - na dnevni red je stavljeno, iako je za sada ne odgovoreno, pitanje prisustva NATO snaga na Kosovu i širenja njihovog uticaja i na ostale delove Srbije;
- albanska strana je stavila predpotpis na dokument koji je usaglasila sa predstavnicima međunarodne zajednice (Ambasadori Hil i Petrič). To za posledicu ima da je, odsada, albanska strana u režimu saradnje sa međunarodnom zajednicom u implementaciji rešenja. Ta saradnja se odnosi i na period eventualne vojne konfrontacije. Zapravo, za međunarodnu zajednicu posebno za US, NATO i EU otvorena je nova mogućnost za pojačane pritiske na režim u Beogradu. Reč je o podršci vladi Kosova kao vladi nezavisnog entiteta, a u slučaju širih oružanih sukoba i o priznavanje OVK za oslobodilački pokreta s kojim bi se i operativno vojno - politički saradjivalo;
- srpska delegacija je, "podpisujući" sopstveni dokument, napravila korak unazad u odnosu na

prethodnu fazu pregovaranja u Rambujeu i našla se u značajnom zadocnjenju u odnosu na albansku stranu po pitanjima saradnje sa međunarodnom zajednicom u porcesu implementacije.

Ovakav rezultat je bio relativno predvidljiv: Prvo, metod indirektnih pregovara je iscrpeo svoje mogućnosti. Njime se ne može doći do rešenja za duboke konflikte kakav je srpsko - albanski povodom statusa Albanaca i statusa Kosova.

Promena metodologije pregovaranja je nužna. Najproduktivnije bi bilo da se po okončanja ove faze, u osloncu na njena dostignuća, predje na dirketne pregovore uz posrednike (u kombinaciji međunarodnih, multirateralnih konferencija i bilatarealnih susreta) uz uključivanja i regionalne komponentene (u smislu aktivne uloge zemalja regiona (Albanija, Makedonija i Crna Gora);

Drugo, zbog nefleksibilnosti srpske strane, koja je posledica odsustva jasne strategije i nepostojanja unutar društvenog konzensusa oko same vlasti kao i oko rešenja pitanja Kosova. To se videlo i po sastavu delegacija: dok je albanska delegacija predstavljala sve segmenete albanskog društva, dotle je srpska predstavljala samo dve stranke: SPS i JUL;

Treće, ne insistiranje međjunardne zajednice da se i S. Milošević, kao i predstavnici Crne Gore uključe u pregovore.

Neke od posledica ovakvog stanja su:

- ^in potpisivanja "sopstvenog dokumenat" od strane srpske delagacije imao je delimično međjunarodnu, a više unutrašnje političku funkciju. Na međjunarodnom planu ovaj čin bi trebalo da zaoštri pitanje moguće konfrontacije SRJ i NATO i

istovremeno da izdejstvuje uključivanje Slobodana Miloševića kao "partnera" ili čak garanta procesa implementacije rešenja. Na unutrašnjepolitičkom planu se ovaj čin koristi za nastavak proratne mobilazacije (brojni mitinzi podrške, oficajlni mediji, izjave vladajućih stranaka i organa vlasti itd). Istovremeno, ovim činom je zaustavljen i porast rejtinga Milana Milutinovića, Predsednika Srbije. Inače, uobičajeno je za Miloševića da nastoji da spreči da ijedan političar postigne značajniji uticaj u javnom mnjenju, braneći sopstvenu vodeću poziciju. Medjutim, ukoliko se nastavi derogiranje ugleda i uticaja Predsednika Srbije, što je izvesno, to bi moglo da ima negativnu posledicu za novo nastupajuća sukobljavanja u samoj Srbiji. Zapravo, po Ustavu Srbije, Predsednik je značajna institucija koja može da upravlja sukobima i krizom (pre svega parlamenta i vlade). Nestajanjem ove institucija jedan deo uticaja na ove krize bi i direktno prešao u Miloševićeve ruke. Ali, znatan deo ovog uticaja bi ostao izvan bilo kakve kontrole. Uz to, otvoriće se i nadmetanja za tu funkciju izmedju sadašnjih partnera u vlasti: SPS, JUL, SRS i SPO;

- Pojačane tenzije na Kosovu i oko Kosova koje se ogledaju u sledećem:

- a) na samom Kosovu VJ (pretpostavlja se da opriše oko 17,000 vojnika, da im se, u slučaju širenja sukoba, može priključiti i novih 10,000 vojnika) i policijske snage (oko 10,000 ljudi) vode ofanzivu u predelu Kosovske Mitrovice i Podujeva. Ove ofanziva će se najverovatnije, u narednim danima prenti u sam pojas jugoslovensko - makedonske granice;
- b) OVK pored neposrednih vojnih i terorističkih akcija priprema albansko stanovništvo za "konačni obarčun" koji bi usledio posle eventaulnih NATO vazdušnih udara.

Dakle, obe strane kao i sile NATO - a, podstiču atmosferu prelaska na vojna sredstva.

Ovakvoj atmosferi pomaže i novo zaoštavanje odnosa na relaciji Beograd - Podgorica. Ovoga puta se u prvi plan napada na vlast u Podgorici nalaze vrh VJ, ministar vojske i savezni premijer. Dakle, savezne institucije. Ova konfrontacija pretila da izazove i kontramere vlasti Crne Gore, kao što su obustava saradnje sa VJ u oblasti regrutacije, logističke podrške, čak i policijsko blokiranje i kontrola pojedinih vojnih aktivnosti i objekata itd.

U samoj Srbiji, pogotovu na njenom jugu, uz Kosovo, jača protest protiv ratne mobilizacije. I opšte je evidentna nespremnost javnog mnjenja Srbije za dugoročnije ratovanje. Uz to, moguće je da novonastala situacija dovede i do novog pregupisavanja na političkoj sceni Srbije. Pored stranaka Saveza za promene koje su se, uz druge manjinske i manje srpske opozicione stranke izjasnile protiv ratnog rešavanja Kosovskog pitanja, ovoj poziciji se bliže i SPO, posebno na lokalnom nivou, i ND. Ukoliko Milošević nastavi u pravcu vojnog konfrontiranja sa NATO to bi mogao za njega da bude novi ozbiljni politički problem. Medjutim, time mu se priprema i "odstupnica", zapravo moguća podrška za "mirovnu politiku".

Izvesno je da će period kraja marta i prve polovine aprila 1999 godine predstavljati period nove kulminacije drame u Srbiji i SR Jugoslaviji. Pre svega pojačani međunarodni (politički, diplomatskih, vojnih i medijskih pritisaka na Srbiju) uz širenje psihoze rata i neizvesnosti.

Verovatni scenariji za ovaj period je da će VJ i Milošević nastaviti zaoštavanje svo do neposrednog sudara s NATO, a s ciljem da se što više pojačaju

pozicije VJ na terenu a da se za samog Miloševića izdejstvuje barem uloga "partnera". S tog bi trebalo i očekivati njegovo neposrednije i aktivno uključivanje u "pregovaranje" sa NATO i US.

Krajnja vojna konfrontacija VJ i policijskih snaga Srbije sa NATO nije isključena ali je malo vjerovatna. Pored ostalog i zbog objektivnih teškoća (problemi zastarelog naoručanja, nedostatka sredstava, goriva i ljudstva itd). Vojni analitičari procenjuju da bi VJ mogla da, najduže, ratuje do mesec dana) u kojima je VJ tako i zbog mogućnosti da se kosovskom krizom upravlja na duži rok upravo zahvaljujući rezultatima "pariskog nastavka".